

Estetisk - filsofiska fakulteten

Helen Darin

Musikens betydelse för barn

- en studie i en sydafrikansk förskola

What Music means to Children

-A Study in a South African Preschool

Examensarbete 10 poäng
Lärarprogrammet

Datum: 07-01-08

Handledare: Sven-Olof Palm

Sammanfattning

Detta examensarbete är en studie om vilken betydelse pedagoger i en sydafrikansk förskola anser att musik har för barn. Genom Karlstad universitet åkte jag till Sydafrika i tre veckor. Där intervjuade jag två pedagoger och rektor på en förskola för att få svar på min frågeställning: *Vilken betydelse anser de sydafrikanska pedagogerna att musik har för barn och hur använder de sig av musik i den pedagogiska verksamheten?*

Jag har kommit fram till att pedagogerna i den sydafrikanska förskolan anser att musik har betydelse för barn på många olika sätt. De intervjuade kopplade musik mycket till känslor och var överens om att barn visar glädje i samband med musik. De ansåg att musik stimulerar lärandet på ett positivt sätt och har betydelse för barns språkutveckling. Musik är även en viktig del i den sydafrikanska förskolans pedagogiska verksamhet. De sjunger med barnen varje dag vid många olika tillfällen.

Mina förhoppningar med det här examensarbetet är att mina erfarenheter ska spridas vidare till andra yrkesverksamma i förskolan men även till allmänheten.

Nyckelord: förskolepedagogik, musikens betydelse, Sydafrika, sång.

Abstract

This degree project is a study about in what way pedagogues in a South African preschool consider that music means to children. I travelled to South Africa for three weeks on a study trip that was organized by Karlstad University. I interviewed two pedagogues and the principal at a preschool, to answer my question at issue: *In what way do the South African pedagogues consider that the music means to the children and how do they use music in their pedagogical work?*

The pedagogues in the South African preschool think that music has a meaning for children in many different ways. The people I interviewed think that music are connected to feelings and agreed about the happiness the children showed in relation to music. They regarded that music stimulates learning abilities in a positive way and is important for the children's ability to develop their language. Music is an important part of the pedagogical work in the South African preschool. They sing with the children several times a day.

My expectation with this project is that my experiences shall be forwarded to other pedagogues in preschool as well as people in general.

Innehållsförteckning

1 INLEDNING	1
1.1 BAKGRUND	1
1.2 SYFTE	1
1.3 FRÅGESTÄLLNING	1
1.4 BEGREPPSFÖRKLARING	2
2 LITTERATURSTUDIE	3
2.1 VAD MENAS MED MUSIK?	3
2.2 MUSIKENS BETYDELSE FÖR BARN	4
2.2.1 Musik från livets början	4
2.2.2 Musik som uttryckssätt och kommunikation	4
2.2.3 Musik och lek	5
2.2.4 Musik och känslor	6
2.2.5 Musik och gemenskap	7
2.2.6 Musik och lärande	8
2.2.7 Musik och språkutveckling	9
2.3 HUR PEDAGOGER KAN ANVÄNDA SIG AV MUSIK I FÖRSKOLAN	11
2.3.1 Samlingar	11
2.3.2 Användandet av instrument	11
2.3.3 Musik i vardagssituationer	12
3 METOD	14
3.1 VAR GENOMFÖRDES STUDIEN?	14
3.2 DATAINSAMLINGSMETOD	15
3.3 URVAL	15
3.4 PROCEDUR	16
3.5 DATABEARBETNING	16
4 RESULTAT	17
4.1 VAD MENAS MED MUSIK?	17
4.2 MUSIKENS BETYDELSE FÖR BARN	18
4.2.1 Musik från livets början	18
4.2.2 Musik som uttryckssätt och kommunikation	18
4.2.3 Musik och lek	18
4.2.4 Musik och känslor	19
4.2.5 Musik och gemenskap	20
4.2.6 Musik och lärande	21
4.2.7 Musik och språkutveckling	22
4.3 HUR PEDAGOGER KAN ANVÄNDA SIG AV MUSIK I FÖRSKOLAN	22
4.3.1 Samlingar	22
4.3.2 Användandet av instrument	23
4.3.3 Musik i vardagssituationer	23
5 DISKUSSION	25
5.1 VAD MENAS MED MUSIK?	25
5.2 MUSIKENS BETYDELSE FÖR BARN	26
5.2.1 Musik från livets början	26
5.2.2 Musik som uttryckssätt och kommunikation	27
5.2.3 Musik och lek	27
5.2.4 Musik och känslor	28
5.2.5 Musik och gemenskap	28
5.2.6 Musik och lärande	30
5.2.7 Musik och språkutveckling	31
5.3 HUR PEDAGOGER KAN ANVÄNDA SIG AV MUSIK I FÖRSKOLAN	32
5.3.1 Samlingar	32
5.3.2 Användandet av instrument	33
5.3.3 Musik i vardagssituationer	33

6 GRANSKNING AV ARBETET.....	35
7 AVSLUTNING	36
LITTERATURFÖRTECKNING	
BILAGA INTERVJUFRÅGOR	

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Musik är en stor glädjekälla, musik berör och kan få människor att komma i kontakt med många olika känslor. Musik är ett språk som alla människor förstår sig på, har man musiken gemensamt behöver man inte tala samma språk. Jag har alltid älskat att sjunga och har många positiva upplevelser med sång och musik. Under min verksamhetsförlagda utbildning och då jag mött barn vid andra tillfällen har jag sett vilken glädje många barn visar då de möter musik, deras ansikten lyser upp och de börjar röra sig till musiken. Jag har sett hur fort en hel barngrupp kan samlas kring en pedagog som sjunger eller spelar på ett instrument. Mina positiva upplevelser kring barn och musik och mitt eget intresse för ämnet gjorde att jag valde att skriva om det i mitt examensarbete. Genom Karlstad universitet fick jag möjligheten att resa tillsammans med högskoleadjunkt Sven-Olof Palm och 13 andra lärarstudenter till Sydafrika i tre veckor. I tio dagar bodde vi i kåkstaden Lingelihle i Östra Kapprovinsen där vi praktiserade på olika skolor och en förskola vilka alla har systerskolor i Sverige. Jag fick glädjen att vara på förskolan och det var där jag gjorde mina intervjuer för detta examensarbete.

1.2 Syfte

Sydafrika anses av många vara ett ”musikens land”, journalisten Johanna Mannergren (2000) med lång erfarenhet av utvecklingsarbete och Sydafrika skriver att musik är ett centralt kulturuttryck i Sydafrika. Musiken har sedan länge och har än idag en central roll för landets samhällsutveckling. Därför tycker jag det är extra spännande att få praktisera på en förskola i landet och få svar på hur pedagogerna där använder sig av musik och vad de anser att musik har för betydelse för barn. Jag hoppas få med mig nya tankar och idéer som kan användas hemma i den svenska förskolan. Mina förhoppningar är att mina erfarenheter kan spridas till andra yrkesverksamma i förskolan men även till allmänheten.

1.3 Frågeställning

Vilken betydelse anser de sydafrikanska pedagogerna att musiken har för barn och hur använder de sig av musik i den pedagogiska verksamheten?

1.4 Begreppsförklaring

När jag i mitt arbete skriver *barn i förskolan* menar jag barn i åldrarna 1-6 år. Detta skiljer sig mot förskolan i Sverige där barnen börjar i förskoleklass då de är 6 år. Med *pedagoger* menar jag de vuxna som arbetar med barnen i förskolan.

Med *musik* menar jag musikstunder, både planerade och spontana som pedagoger och barn har tillsammans. Jag syftar på tillfällena då pedagoger och barn sjunger tillsammans, rör sig till musik som kan innefatta sång och vara med eller utan instrument.

Med musikens *betydelse* menar jag vad musiken har för roll i barns liv, hur musiken t ex kan *påverka* barns känslor, gynna språkutvecklingen, barns gemenskap, trösta ett ledset barn osv.

Med *hur* musiken används menar jag vid vilka *tillfällen* pedagogerna använder sig av musik t ex vid samlingar, vid tillfällena i vardagen som t ex vid blöjbyten eller kanske för att trösta.

Ordet *musisk* kommer att förekomma i texten vid några tillfällen. Enligt den norske professorn i musikvetenskap, Jon-Roar Björkvold (2005) är alla människor musiska, redan i fosterlivet upplever vi ljud, rörelse och rytm. Han beskriver den musiska människan som en kreativt skapande person och menar att människan har en förmåga att leva sitt liv som en helhet. Han menar att ju mer vi delar upp vårt liv i kategorier, fack, ämnen osv, desto svårare har vi att förbli en musisk människa. Barn är musiska i sin helhet, de låter, sjunger, rytmiserar och rör sig spontant samtidigt som de leker. Björkvold (2005) menar att alla behöver vi den musiska människan, om vi förlorar vår musiskhet förlorar vi också något djupt väsentligt som människa.

2 Litteraturstudie

2.1 Vad menas med musik?

Musikhandledaren och musikterapeuten Ulf Jederlund (2002) beskriver tre musikaliska grundelement; rörelse, ljud och puls (rytm). Han menar att *rörelse* kan vara hur ljud tar sig fram i form av vågrörelser och elektrokemisk rörelse i nervsystem och hjärna som till slut blir ett kroppsligt uttryck av motorisk rörelse. *Ljud* kan innebära tonen från vilken ljudkälla som helst och *pulsen/rytmen* är hur ljudet och rörelsen förhåller sig till varandra i tiden. Pulsen är musikens tempo och rytm är sättet som tempot gestaltas på. Jederlund (2002) menar vidare att om musik har att göra med rytmiska ljud, rörelse, toner, känslor, språk och kultur lika mycket som musiken som produkt, handlar musikalitet om vår medfödda förmåga att låta, göra ljud, röra oss, känna, uttrycka, språka, ingå i en kultur och uppleva och förstå musik. Musikalitet är då genuint mänskligt och något som alla har en medfödd begåvning till. Förskolläraren och språkpedagogen Mallo Vesterlund (2003) menar att musicerande handlar om att uppleva rytmen och klangen i sin egen röst och kropp. Hon anser att sången är det vi oftast tänker på, då det gäller musik och musicerande. Då pedagogerna använder sig av musik kan det vara genom att enbart använda sin kropp, kompa med olika instrument eller använda redan inspelad musik. Då det gäller musik utesluter Vesterlund aldrig rörelse, vi har även en kropp som kan röra sig rytmiskt, dansa och frambringa ljud. Författaren och förskolläraren Ann Granberg (1994) menar att små barn uttrycker sig med hela kroppen, sång och musik bör därför utövas med lek och kroppsrörelse. Musik utlöser ett rörelsebehov, när vi hör en rytm vill vi röra oss till den t ex stampa i takten eller nicka med huvudet. Granberg (1994) tar upp att vuxna ofta försöker tystna ner barn då de t ex dunkar med skeden i bordet, utstöter höga tjut eller står och dunkar något föremål mot t ex torkskåpet och skriker så det ekar. Hon menar att vuxna inte alltid ser detta som musik, men det bör inte kvävas, istället ska vi se lyckan i barnens ögon. Barnen njuter av att få frambringa ljud som för dem är musik. Björkvold (2005) menar att det som kan låta som oväsen för en vuxen kan för barn fungera som ett förfinat system av välutvecklad sångkommunikation.

2.2 Musikens betydelse för barn

2.2.1 Musik från livets början

Wiklund (2001) skriver att det ofödda barnet omges av mammans andning, röstklang och rörelser i muskulatur och vävnad då det ligger i magen. Hon menar att livets musik redan har börjat, det är den första estetiken och det första vackra och uttrycksfulla som barnet möter. Enligt Jederlund (2002) är ett av barnets tidigaste sinnesintryck det rytmiska ljudet av mammans hjärtslag, det jämna dunket finns där oavbrutet under fostermånaderna. Björkvold (2005) beskriver hur det ofödda barnet reagerar på ljud och rörelse. Barnet kan svara spontant på ljud med en kraftig spark. Om mamman slutar röra på sig kan barnet bli oroligt och reagera med ilska sparkar. Barnet vill fortsätta vaggas med i kroppens rytmer av ljud, rörelse och rytm. Han menar att det är alla människors grundelement som är inpräglade i kroppens känselsinne långt innan födseln. Enligt Jederlund (2002) bedömer man att barnets hörselminne är fullt utvecklat någon gång under femte fostermånaden. Av alla ljud som barnet hör då de ligger i magen blir några välkända, viktiga och återkommande. Mammans röst har en särställning eftersom den ”hörs” inifrån mammans kropp. Men även andras röster, ljud och musik som sjungs och spelas många gånger kan få betydelse för barnet. Ljuden som barnet möter då de ligger i magen blir alltså en viktig del i barnets upplevelsevärld långt innan det är fött.

2.2.2 Musik som uttryckssätt och kommunikation

Ilona Antal-Lundström (1996), doktor i pedagogik och didaktik skriver att musiken är människans äldsta uttrycksform som föds från vårt brinnande behov av att kommunicera. Enligt Jederlund (2002) har människan två parallella kommunikationssystem, det icke-verbala och det verbala. Det verbala språket med ord används medvetet medan den icke-verbala kommunikationen ofta förmedlas omedvetet utan att vi tänker på det. Musik är ett icke-verbalt uttryckssätt som vi kan uttrycka oss på medvetet. Små barn har musiken som sitt första språk, de kommunicerar genom röstljud och andra ljud och även med kroppsrörelser. Vesterlund (2003) menar att det viktigaste och mest betydelsefulla är det som vi uttrycker med kroppen. Hon anser att musik är ett universellt språk som kan sammanföra människor från olika kulturer. Genom musiken kan vi förmedla känslor och budskap, vi kan kommunicera med varandra utan ord, med hjälp av toner, rytmer och rörelser. Jederlund (2002) menar att språkforskare idag är överens om att ett uttryckssätt aldrig står i vägen för ett annat, alla

uttryck kompletterar varandra. Det verbala språket ersätter alltså inte det icke-verbala då barnet börjat tala. Han menar vidare att barn älskar att uttrycka sig, oavsett språk. Musik är ett av alla språken. Om barn blir sedda då det uttrycker sig och deras uttryck blir besvarat växer alla deras språk och de bygger upp en positiv kommunikativ identitet. Barn som av någon andledning har svårigheter med talspråket kan utveckla en negativ kommunikativ identitet. Genom att erbjuda dessa barn en lustfylld språklig utveckling, t ex med musik och rörelse menar han att man kan vända den negativa utvecklingen. Med de goda upplevelserna stärks den kommunikativa identiteten. Jag kan sjunga och dansa, jag kan uttrycka mig – alltså talar jag! Enligt Jederlund (2002) är det viktigt att pedagoger tänker på att det inte finns ”rätt och fel” i barns musikaliska uttryck. Sådana värderingar anser han verkar hämmande på barns kommunikativa identitet, barnet tappar lusten att vilja uttrycka sig och slutar spela och sjunga. Wiklund (2001) menar att källan till att vi måste uttrycka oss t ex genom att måla, dansa eller sjunga föds genom att det uppstår ett tryck inom oss, källan och förmågan till skapande föds alltså som en lösning av inre konflikter. Då vi på något sätt uttrycker oss får vårt inre en yttre gestalt. Då vi t ex uttrycker oss genom sång öppnas vi upp och får möjlighet till en äkta kommunikation. Ilona Antal-Lundström (1996) menar att det viktigaste i arbetet med små barn är att utveckla deras kommunikativa färdigheter annars kan de bli socialt och mentalt handikappade. Hon menar att musiken kan vara en hjälp för att utveckla dessa färdigheter. Genom att barn blir medvetna och lär sig känna igen röstens olika uttryck vad det gäller t ex tonstyrka, tempo och intensitet kan de orientera sig mellan olika familjemedlemmars stämningar utan att förstå vad som sägs. Detta kräver en viss musikalisk hörselnivå. Hon menar att varenda krona som samhället satsar på förbättrad kvalitet av de kommunikativa färdigheterna i början av ett barns liv, sparas in hundra gånger om i brottsbekämpning och kriminalvård.

2.2.3 Musik och lek

I skapande fri lek sammansmälter barnen sålunda talspråk, kroppsspråk, musikspråk, bildspråk och kanske flera till en musisk helhet som uttrycker barnets alla upplevelser – det som är leken! (Jederlund, 2002, s 87).

Enligt Berit Uddén (2004) som är fil. dr i musikpedagogik har livets första lärande lek musiska former. Föräldrar börjar tidigt sjunga och leka fingerlekar med sitt barn för att få

kontakt och aktivera barnet. Barn tycker om och attraheras att vuxna leker och använder sig av läten, sång, tal och rytmiska rörelser och de fortsätter leka i musiska former då de leker själva och med andra barn. Då de leker uttrycker de sig nästan mer i sångton än i tal, de pratsjunger och låter nästan jämt. De använder ett multikommunikativt sätt då de uttrycker ord och tankar, de förtydligar dem akustiskt och visuellt med hjälp av sång, rytm och rörelse - allt i en enhet. Björkvold (2005) menar att i leken använder sig barn bl.a. av något som han kallar *spontansång*. Det är ofta korta fragmentariska snuttar under intensiv lek.

Spontansången blir till i leken och uttrycker en känsla, den förstärker närvaron i leken och fungerar som kommunikation med andra. Barnet använder ofta spontansången tillsammans med kroppsrörelse. Björkvold (2005) ger som exempel en flicka som sitter och ritar, samtidigt som hennes hand för färgkritan runt i cirklar sjunger hon rytmiskt och regelbundet.

Armrörelserna och strecken speglas som sångljud. Flickan sjunger inte om att hon ritar, hon sjunger ritandet. Spontansången ger alltså puls åt leken, form åt kroppsrörelserna och känsla åt rösten. Men sången behöver inte bara vara en konkretisering av leken, barn använder även s.k. *formelsånger* för att t ex locka till sig andra barn eller retas. De kan användas både i idyllisk rollek och som provokation vid bråk. Olika rytmer och intervaller i barnens formelsånger finns i barnkulturen och alla barn tolkar sångformeln på samma sätt även om den sjungs utan text. Ett exempel är då ett barn säger: ”- Du är dum, dumma, dumma, dej.” Rytmen och intervallstrukturen har ett provocerande innehåll som barnkulturen känner till. En annan form av spontansång är *färdigsång*, då använder barnet redan känd musik och sång i leken, för att rama in leken.

2.2.4 Musik och känslor

Uddholm (1993) pedagog och musiker, skriver att människan upplever musik i sitt inre, därför blir det alltid en personlig upplevelse. Hur vi tolkar ljuden beror även på våra tidigare erfarenheter. En melodi kan upplevas helt olika av två människor vid samma tillfälle, för den ena kan musiken väcka känslor av sorg medan den andra känner romantik. Antal-Lundström (1996) menar att musik berör människan på olika sätt och olika starkt. Tempo och rytmiskt innehåll överför konkreta känslor till barnet även då det inte finns någon text. Små barn är ljudkänsliga, därför kan ett starkt ljud i snabbt tempo vara stressande medan mjuka och långsamma tonfall upplevs som lugnande. Enligt Uddén (2004) förhöjer musik i kroppsenligt tempo människans välmående, snabb musik får oss att bli aktiva, både mentalt och kroppsligt. Sång och musik är motoriskt strukturerande, det aktiverar människan rytmiskt och vi börjar

röra oss i takt mer eller mindre automatiskt. Den rytmiska rörelsen gör hjärnan ”upprymd” genom att andning och blodcirkulation stimuleras och syresätter hjärnan. Lugn musik däremot dämpar kroppsrytmen och har en sövande effekt. Uddén (2004) beskriver att människan har ett kroppsligt emotionellt minne som väcks till liv direkt då vi minns tidigare situationer. Genom musik, lukter och bilder kan vi minnas saker vi upplevt tidigare. Bara några toner eller tonfall kan göra att vi befinner oss känslomässigt där och då. Då vi pratar har betoningskvalitén en stor betydelse för hur vi uppfattar ordens innebörd. Uddén (2004) ställer sig frågan om vi genom att sjunga ord med en melodi som framhäver vår känsla kan hjälpa barnet att börja förstå språket? Hon tar även upp Manfred Clynes som forskat om betoningsformerna för de elementära känslorna, glädje, ilska, sorg, kärlek och hat. Han anser att det finns motsvarande former i musik som kan förmedla dessa känslor och menar att detta kan vara en förklaring till hur musik kan påverka oss känslomässigt då vi lyssnar eller själva sjunger eller spelar musik. Även Antal – Lundström (1996) menar att musiken är en utmärkt förmedlare av känslor, genom sånglekar och musiklyssnande blir förståelsen av känslomässiga ord mer effektiv. Enligt Wiklund (2001) använder små barn precis som vuxna musiken och texten för att komma vidare i livet, eller för att få tag i en stark känsla. Hon menar att tvååringar kan hjälpas på traven av musiken för att frigöra sig. Wiklund har skrivit en sång som handlar clownen Beppo som är förtvivlad och gråter för att hans cirkusdress är borta. Hon beskriver att hon hört många olika historier kring sången:

Viktor är två år och kräver att man sätter på bandspelaren med visan om Beppo. Han känner för att släppa fram sin gråt. Viktor sätter sig väl tillrätta i soffan. Så fort visan, som handlar om den stackars sorgsne clownen som inte hittar sina cirkuskläder, gråter Viktor och sörjer med Beppo så tårarna sprutar (Wiklund, 2001, s.37).

Joel är 1 ½ år. Han har just börjat dagis och blivit van vid att det närmaste han har, nämligen mamma försvinner och kommer tillbaka. Det som har varit en självklar del av livet, finns inte där tillhands när han själv vill. Man får skjuta upp längtan lite, tills hon dyker upp igen. Joel älskar Clownen Beppo. Han riktigt behöver visan för att få bearbeta sin sorg efter mamma (Wiklund, 2001, s.40).

2.2.5 Musik och gemenskap

Enligt Antal-Lundström (1996) kan ett barns relation till gruppen påverkas genom musiken. Den musikaliska strukturen bygger på likheter, kontraster och på detaljernas relation till helheten, socialisationsförloppet då barnet ska bli en i gruppen har en liknande struktur.

Därför kan barn som arbetat med musik och har en uppövad musikkunnskap lättare förstå och klara av att samspela med andra i en grupp. Hon menar att samtidigt som de musikaliska färdigheterna ökar i en musicerande gemenskap ökar även känsligheten hos våra sinnen. Vi blir bättre på att tolka sinnesintryck och känsligheten i det musikaliska samspelet utvecklas. Hon menar vidare att människor blir mer förstående och tolkar andra bättre i vardagliga situationer när sinnen är bättre utvecklade. Följden blir att hela gruppen utvecklas genom musikutövande och att grupp känslan stärks. Då barnets egen röst smälter samman med andra barns röster har det en motivations- och energifrigörande effekt, effekten är omätbar men märks på barnets personlighet. Hon menar att om man tittar i barns ögon då de sjunger tillsammans kan vi se något speciellt. Uddén (2004) skriver att melodier och rytmisk rörelse är kontaktskapande på en djupare nivå än talspråket och kan hjälpa till att skapa en grundläggande trygghetskänsla mellan två eller flera människor. Musik gör samvaron lustfylld och stärker gemenskapen och samarbetsförmågan. Den rytmiska rörelsen och sångtonen ger en emotionell upplevelse av tonglädje och rörelseglädje, som förstoras genom att andra rör sig på samma sätt samtidigt. Björkvold (2005) menar att barnkulturen har normer, regler och värderingar som hela tiden förändras och barnet växer upp som en del av den gemenskapen. Sången bidrar till att bygga upp en känsla av kulturell tillhörighet eftersom den till stor del har en enhetlig musikalisk och social prägel. Jederlund (2002) menar att sjunga tillsammans ger en känsla av samhörighet och det är ett av barnens starkaste ”kulturinträdande” hjälpmedel”. Även Uddén (2004) menar att musik kan ha en kulturbärande funktion genom att den skapar gemenskap mellan människor. Då en grupp kan samma sånger och danser kan de upprepa dem som identifikation för gruppen.

2.2.6 Musik och lärande

Uddén (2004) menar att barn lär på ett muntligt och kroppsligt sätt. Sång och musik berör hela människan och är därför något som barnen lätt tar till sig. Musik kan hjälpa barnet att lyssna och koncentrera sig eftersom en sång förmedlar ett känslomässigt starkare budskap än tal och ropande. Granberg (1994) menar att då känsla, tanke, rörelse och ljud är i balans med det som sker i kroppen fungerar inlärningskedjorna. Jederlund (2002) skriver att det finns klara samband mellan skapande musikundervisning och förbättrad inläring. Då vi blir känslomässigt berörda i en musikupplevelse får vi en förhöjd närvarokvalitet och ett starkt engagemang. Denna känsla inspirerar oss att söka vidare efter nya upplevelser, bestående kunskap är därför grundad i upplevelser och erfarenheter. Ju mer genomgripande och

engagerande upplevelserna är, desto mer förtrogen och bestående blir kunskapen. Jederlund (2002) menar vidare att i ett skapande kreativt arbete stimuleras och aktiveras en mångfald hjärnfunktioner och det skapas förbindelser mellan dem. När delarna samverkar blir vi hela, kreativa och skapande individer och då lär vi för livet. Han hänvisar till Rauscher (2000) som menar att det verkar som vår kognitiva förmåga – perception, uppmärksamhet, minne, tänkande problemlösning och begreppsbildning förbättras via aktiv musiklyssning. Allsidiga musikaliska övningar stimulerar olika delar av hjärnan samtidigt och parallellt vilket Rauscher menar leder till bättre utveckling av barnens kognitiva förmågor. Uddén (2004) skriver att hjärnforskningen kommit fram till att de musikaliska elementen såsom tonhöjd, klangfärg, rytm och tempo tycks ha en viktig funktion för att utveckla hjärnhalvornas samarbete. Samverkan är nödvändig för att utveckla det högre hjärnsystemet med logisk tänkande, därför tycks alltså musisk lek och musik ha en särställning som kommunicerande medel för inläring. Då barnen sjunger, rör sig, tänker högt och synbart kan de höra, känna och se sina tankar, vilket gör att de lär sig både färdigheter och kunskaper bättre. Uddén (2004) menar att pedagogen och barnen kan sjunga visor som stödjer olika ämnesinnehåll som de arbetar med. Både barn och vuxna lystrar till sång eftersom den fasta tonhöjden och tonriheten fångar örat. Vi har även lättare att minnas korta upprepande rytmiska, betonade sekvenser och fasta tonhöjder. Den fasta tonhöjden, som en sångton, håller ut ljudet, vilket gör det möjligt för oss att hinna uppfatta det, vilket i sin tur gör det lättare att minnas. Uddén (2004) menar vidare att sång och rytm med sina mönsterstrukturer påverkar minnet på emotionellt sätt, minnet kombineras med upplevelser vilket gör att vi minns bättre.

2.2.7 Musik och språkutveckling

Enligt Wiklund (2001) tar barn till sig text och musik tidigt i livet, sången, pulsen och rytmen har stor betydelse för språkutvecklingen. Enligt Uddén (2004) är låta, sjunga och språka den medfödda ordningen hos varje människa. Granberg (1994) menar att språk och sång hör ihop, både sång och prat består av rytm, ljud, melodi och puls som är viktiga grundstenar i språket. Uddholm (1993) skriver att genom att sjunga stimulerar vi rytm – och melodikänsla som är viktiga delar för talförmågan. Jederlund (2002) menar att talspråkutvecklingen börjar redan i de första icke-verbala vokaliseringarna, alltså inte med de första uttalade orden. Det finns två huvudlinjer i talspråkutvecklingen, den prosodiska - och den segmentella nivån. Den prosodiska handlar om musiken i språket som t ex intonation, rytm, betoning och fraslängd. Den segmentella innefattar olika språkljud, framför allt vokaler och konsonanter och deras

sammanlänkning till ljudföljder och ord. Hjärnforskning antyder att de prosodiska mönstren i språket lärs in tidigt, före det segmentella. Den prosodiska utvecklingen går sedan före den segmentella under varje stadium i språkutvecklingen. Musikaliska lekar ger ”prosodisk övning” barnet tränas i t ex intonationsmönster, språkrätm och yttrandelängder. Då barnet börjar fokusera på det segmentella i språket med språkljud använder de den inlärd prosodin som stöd. Enligt Jederlund (2002) kan en svag prosodisk utveckling utgöra ett stort hinder för förmågan att förstå och kunna prata i längre sammanhängande meningar. Genom ramsor och sånger kan barn tränas i att hantera längre yttranden och sammanhängande tal. Då barn sjunger sånger eller säger ramsor kan de använda ett långt större ordförråd, ha en rikare vokabulär och klara av att formulera längre yttranden än vid tal. För barn som inte talar kan sången därför vara en inkörsport till talet. Uddén (2004) menar att för barn är sång och gestaltning främst ett medium för språk- och tankeutveckling. Hon menar vidare att språkdriften tycks vara den grundläggande orsaken till att människan är musisk. Genom musiken försöker barnet förstå och lära sig det verbala språket. Då barnet upprepade gånger möter rim, ramsor och sånger samtidigt som vuxna förtydligar ordens innebörd med händerna börjar barnet successivt förstå meningen med orden. Vesterlund (2003) menar att om barnen får göra rörelser samtidigt som de sjunger får de mycket större möjlighet att direkt uppleva och förstå ordens innebörd och betydelse. Då barnen härmar och själva gör rörelserna i sångerna får de en direkt kroppslig upplevelse av orden, en direkt erfarenhet som hjälper dem mycket i förståelsen av nya begrepp och sammanhang. Wiklund (2001) tar upp att sånger som barn möter inte alltid behöver vara enkla med få ord. En ”svår” låt som barnet älskar kan det lära sig snabbt. Kanske förstår de inte allt, men de provar sig fram och använder orden i olika sammanhang och genom omgivningens reaktioner får de tillslut förståelse för orden. Jederlund (2002) tar upp att sånger är en källa till inläring av nya ord. Genom sångtexter möter barn språklig variation och nya ord som vardagssamtal inte innehåller. Han tar även upp att om barnen får prata och diskutera innehållet i sångerna som sjungs tränas de i att samtala och få större förståelse för texten och olika begrepp i sångerna. Vesterlund (2003) menar att ur ett språkutvecklande perspektiv är det viktigt att barnen verkligen förstår och kan texterna i sin helhet. Det är viktigt att pedagogerna lyssnar på hur ett barn uppfattar och återger en text, på så sätt kan pedagogen hjälpa dem i sin begreppsbyggnad och språkutveckling. Enligt Uddén (2004) är det bra att barnen får se föremål, bilder eller fotografier som illustrera det som sjungs för att fördjupa förståelsen och inlevelsen ännu mer.

2.3 Hur pedagoger kan använda sig av musik i förskolan

2.3.1 Samlingar

Udden (2004) menar att då barn och pedagoger träffas på morgonen, skiljs åt på eftermiddagen och då de startar och avslutar en gemensam samling kan de ha bestämda sånger som de alltid sjunger. Genom att rutinmässigt sjunga sånger kan pedagogerna få barnen att känna trygghet och gemenskap. Ju bättre barnen kan sjunga en sång desto roligare tycker de att det är att sjunga, därför ska vi upprepa visorna många gånger under samlingarna utan att tala i mellan eftersom då bryts pulsen som hjälper barnen att hålla koncentrationen. Uddholm (1993) skriver att förskolan kan ha ”storsamlingar” med alla avdelningar vilket kan motivera gruppen i de dagliga musiksamlingarna. Han menar vidare att musiksamlingar ger utmärkta tillfällen att observera ett barns motorik, språk, samarbetet osv. Uddén (2004) menar att i förskolan är det vanligt att sitta i en ring på golvet vid samlingar. En nackdel med att sitta ner då vi sjunger är att vi sitter väldigt ihopkrupna, vilket inte gynnar sångrösten. Att sitta på låga barnstolar är ett bra alternativ. Ringen som arbetsform skapar en känsla av närhet, lika värde och jämlikhet. Samtidigt kan pedagogen ha svårt att se alla i ögonen i en ring. Vid stillasittande sång kan därför en halvcirkel vara bra, men vid stående rörelse- och danslek är ringen att föredra. Wiklund (2001) anser att vid musiksamlingar med små barn är sittandes i en ring inte alltid det bästa sättet. Det viktigaste är att vara tillsammans i musik och rörelse eftersom barnen behöver få lära sig rummet och ytan först.

2.3.2 Användandet av instrument

Uddén (2004) menar att golvtrummor som barnen kan slå på med båda händerna är ett av de bästa instrumenten. Om barnen ska ackompanjera till sången är det viktigt att välja instrument som har ett samlat ljud, då är trummor och rytmpinnar bra eftersom de har en fast ton. Äggmaraccas har ett mjukt rasselljud, med det kan vara svårt att spela en tydlig rytm med dem. Maraccas och bjällerljud blandar även ljudfrekvenser och kan upplevas som stressande. Bullriga instrument som är gjorda av t ex metall eller hårdplast ska undvikas. Uddén (2004) skriver att vi ska sträva efter att få en rytmisk ordning på ljuden eftersom vi ska vara rädda om barns ljudkänslighet, så att de kan utveckla ett medvetet lyssnande. Hon menar även att instrumentspelet inte ska kopplas ihop med sång för tidigt utan i så fall användas tillsammans med instrumental musik eller trallande.

2.3.3 Musik i vardagssituationer

Uddholm (1993) menar att musik kan ingå i många vardagssituationer på förskolan t ex måltidssånger, promenadsånger, musik för att samla ihop barngruppen osv. Vilan är en av många vardagssituationer på förskolan, Wiklund (2001) menar att vaggvisan är det bästa ”sömnmedlet” som finns, då barnet lyssnar till rösten som är stilla och varm och då orden kommer tillbaka och rytmen gungar mjukt skänker det trygghet. Enligt Uddén (2004) är sång bra att använda då barnen ska vila på förskolan. För att få sången tillräckligt monoton räcker det med att nynna en lugn melodi eftersom ord får många barn att lyssna. Att använda inspelad lugn instrumental musik på låg volym kan också fungera bra. Granberg (1994) skriver att pedagogen kan använda sig av musik för att skapa en god relation till enskilda barn. Om pedagogen vet att ett barn t ex tycker mycket om bilar kan han/hon använda sig av sånger som handlar om det för att få kontakt med barnet. Sången kan bli något igenkännande i olika situationer och skapa trygghet. Uddén (2004) tar upp vikten av att pedagogerna frågar föräldrarna vilka sånger de sjunger hemma då barnet ska börja i förskolan eftersom sång och lek är utmärkt som ett första kontaktmedel i en pedagogisk situation. Då kan pedagogerna sjunga sånger som barnet känner igen, det är ett sätt att möta barnet på som de känner trygghet i. Hon framhåller även att det är viktigt att pedagogerna förmedlar sångerna de sjunger på förskolan för föräldrarna. Granberg (1994) menar att musik är så viktigt att det borde genomsyra hela verksamheten och ständigt finnas med i vardagen på förskolan. Vid många tillfällen på en dag passar det att använda sånger. Hon skriver om *arbetslåtar* som pedagogerna kan sjunga för och med barnen för att illustrera en aktivitet som görs. Hon nämner t ex sången *Rutschbanan* av *Vardagsgruppen* som kan höja arbetsglädjen då barnet åker ner för rutschbanan. Pedagogerna kan även hitta på egna texter till gamla melodier som passar till det som barnen och pedagogerna gör. Vid sagoläsande går de att koppla det som läses till en sång, t ex vid en saga om en björn kan man sjunga *Björnen sover* eller *Mors lilla Olle*. Uddén (2004) menar att precis som pedagogen berättar och läser böcker för barnen kan de också berätta sagor och historier genom sångerna, det finns sånger som i många verser berättar en hel historia. En sång kan även göra det lättare för pedagogen att avleda barn och få dem att göra rutinhandlingar eftersom sången hjälper dem att samla sina tankar och koncentrera sig på uppgiften. Hon menar att sångrösten är ett av pedagogens bästa redskap och framhåller att det är viktigt att undvika att överrösta barn genom att höja rösten och ropa. Att börja sjunga är effektivt för att snabbt få uppmärksamhet i en högljudd barngrupp. Hon menar att barn talar och låter för att utveckla sin förståelse genom språket och måste få göra det. Men med stora grupper av barn som trängs i förskolans ofta små lokaler kan det bli ett

problem, alla kan inte tala fritt för då blir ljudnivån ofta väldigt hög och skriket uppstår för att överrösta bullret. Med hjälp av musisk pedagogik där vi samlar barnens röster till gemensam sång kan vi finna en balans för vård av både röster och öron. I en gemensam sång kan vi vara många eftersom sången förenar våra rösters toner och språket uttalas rytmiskt samtidigt.

3 Metod

3.1 Var genomfördes studien?

Den här studien är genomförd på en förskola i kåkstaden Lingelihle i Sydafrika. Staden Cradock ligger i Östra Kapprovinsen och består av tre kommundelar, den vita staden Cradock, den färgade kåkstaden Michausdal och den svarta kåkstaden Lingelihle. Lingelihle är en liten ort på landsbygden som byggdes upp under apartheidtiden då den svarta delen av befolkningen tvingades flytta från sina hem i Cradock. Idag har staten byggt upp kåkstaden och ersatt plåtskjulen som de tidigare bodde i med små tegelhus eller s.k. ”mandela-lådor”. Även om apartheid är avskaffat är det mycket ovanligt att människor från andra kommundelarna besöker eller vistas i Lingelihle. Fattigdomen är stor, ca 65 % av invånarna är arbetslösa, alkoholismen är utbredd och fyra av tio invånare sägs vara smittade av HIV-aids (Palm 2003).

I tio dagar bodde vi i Lingelihle hemma hos olika människor som öppnade upp sina hem åt oss. På dagarna praktiserade vi på olika skolor och en förskola vilka alla har systerskolor i Sverige. Skolorna och förskolorna i Sverige och Sydafrika har ett utbyte i både pedagogiska och andra skolfrågor. Jag fick glädjen att vara på förskolan som ligger i utkanten av kåkstaden. Förskolan har öppet mellan åtta och ett på dagen och där går 156 barn mellan 1-6 år men alla barn är sällan där samtidigt. På förskolan arbetar tolv personer; sex pedagoger, en rektor, två personer i köket, två lokalvårdare och en vaktmästare. Förskolan är ett långsmalt hus med sex avdelningar, varje avdelning har ett rum, det första rummet är för ettåringar, andra rummet för tvååringarna osv. På varje avdelning arbetar en av de sex pedagogerna. Barngrupperna varierar mellan ca tio till tjugofem barn per avdelning beroende på barnens ålder. Förskolan styrs av de sociala myndigheterna vilket betyder att förskolan finansieras med hjälp av bidrag från myndigheten. Pengarna går till förskolans verksamhet och det resterande, går till personalens löner. De kan alltså aldrig veta hur mycket de får i lön. Kostnaden för föräldrarna för att deras barn ska få vara på förskolan är tio rand (ca 10 kronor) i månaden. Föräldrarna får ett barnbidrag på 190 rand som de ska kunna betala avgiften till förskolan med, men alla föräldrar kan inte betala varje månad eftersom de flesta har ekonomiska svårigheter. Barnen får ha kvar sin plats även fast föräldrarna inte betalar kontinuerligt.

3.2 Datainsamlingsmetod

Jag har sökt fakta i litteratur för att få kunskap kring tidigare forskning kring det jag ska undersöka. Min frågeställning är: *Vilken betydelse anser de sydafrikanska pedagogerna att musik har för barn och hur använder de sig av musik i den pedagogiska verksamheten?* För att få svar på frågeställningen valde jag att göra kvalitativa intervjuer eftersom jag tror att jag kan få så mångsidiga och breda svar som möjligt på det sättet. Johansson och Svedner (2001) skriver att i en kvalitativ intervju är endast frågeområdena bestämda, frågorna varierar från varje intervju beroende på den intervjuades svar och vilka aspekter denna tar upp. Den som intervjuar måste lyssna på vad den intervjuade säger och inte bara ställa frågorna i tur och ordning utan anpassa frågorna. Syftet med den kvalitativa intervjun är att få den intervjuade att ge så uttömmande svar som möjligt. Liksom samtalet är den kvalitativa intervjun en dialog där den ena repliken ger den andra, men personerna håller sig till ämnet som ska avhandlas.

3.3 Urval

Jag valde att göra intervjuer med förskolans rektor och två pedagoger. Andledningen till att jag valde att intervju både rektor och pedagoger är för att jag ville få med olika yrkeskategorier som ev. kunde ha olika syn pga. olika utbildningar. Jag berättade för rektor första dagen på förskolan om mitt examensarbete och uttryckte mitt önskemål om att få intervju henne och två pedagoger. Det var rektor som valde ut pedagogerna jag fick intervju. Eftersom hon känner dem ansåg jag att hon kunde välja ut de två hon ansåg lämpade sig bäst. Personerna som jag intervjuade är alla kvinnliga, mellan 40-50 år och har arbetat på förskolan mellan 10 – 20 år. Pedagogerna jag intervjuade arbetade med tre- respektive femåringarna på förskolan. De har genomgått en utbildning på Early Learning Training Centre (ELTC), där verksamma utbildade förskollärarna utbildas. Det är ingen högskoleutbildning utan de får handledning och ledarskapsutbildning. ELTC ingår i ett projekt som omfattar ett utvecklingsarbete i kåkstäderna för att skapa en bättre framtid för alla människor som lever där. Rektor som jag intervjuade har gått en treårig förskolläraryt utbildning på Technical Collage och en ettårig rektorsutbildning.

3.4 Procedur

De intervjuade blev tillfrågade av rektor om att bli intervjuade och båda ville ställa upp. Alla blev intervjuade under arbetstid. Under tiden pedagogerna blev intervjuade tog de andra två svenska studenterna som också hade praktik på förskolan hand om barngruppen. Vid alla intervjuer satt jag och de intervjuade ensamma i rektors rum. Intervjuerna gjordes på engelska. Jag valde att spela in intervjuerna på en mp3 spelare för att lättare kunna föra ett samtal och lyssna på vad som berättades istället för att försöka hinna skriva ner allt. Jag hade ett papper med frågor kring mitt ämne att utgå ifrån under intervjuerna (se bilaga intervjufrågor). Jag började varje intervju med samma inledande fråga för att sätta igång deras tankar: *What do you think about when you hear the word music?* Vad jag fortsatte med att fråga berodde sedan hela tiden på vilka svar jag fick. Jag upplevde att alla mina intervjuer hade en positiv atmosfär med en samtalsliknande form och ingen intervju blev den andra lik. Även fast jag hade en mall på frågor var det inte säkert att jag ställde samma frågor på varje intervju men jag försökte ändå se till att jag fick svar på mina frågor.

3.5 Databearbetning

Då jag kom tillbaka till Sverige lyssnade jag igenom och skrev ner varje intervju ordagrant. Efter det sammanställde jag de intervjuades svar utifrån de olika frågorna, t ex skrev jag ner vad samtliga sagt om musik och språkutveckling, musik och gemenskap osv. Detta gav mig en överblick över resultatet som jag senare kom fram till. Jag sammanställde de olika svaren jag fick i intervjuerna genom att dela upp resultatet med samma rubriker som jag haft i litteraturgenomgången. Inga personliga uppgifter kommer vara med i examensarbetet och inspelningarna av intervjuerna kommer att förstöras efter att examensarbetet blivit godkänt. Eftersom mitt examensarbete är skrivet på svenska är det svårt att låta intervjupersonerna få ta del av hela arbetet. Men jag kommer att skicka mitt abstract till förskolan så att de får se vad intervjuerna lett till och få en liten förståelse kring vad jag skrivit om.

4 Resultat

Syftet med mina intervjuer var att få svar på frågeställningen: *Vilken betydelse anser de sydafrikanska pedagogerna att musik har för barn och hur använder de sig av musik i den pedagogiska verksamheten?* Jag har i resultatet valt att utgå från samma rubriker som i litteraturgenomgången vilka jag anser belyser min frågeställning. Jag har valt att många gånger citera de intervjuades svar eftersom jag upptäckt att det är svårt att översätta meningarna så att de tolkas på rätt sätt. Jag vill att läsaren ska få veta precis hur intervjupersonerna uttryckte sig. Vid några tillfällen kommer *music corner* nämnas. Det är ett bord som varje avdelning har där det finns olika instrument som de gjort själva. Där finns textflaskor med olika föremål i och en rund pappring med kapsyler runtomkring som liknar en tamburin.

4.1 Vad menas med musik?

Jag beskrev en situation för rektor som jag observerat på svenska förskolor: Barnen sitter vid lunchbordet och väntar på att få mat, de börjar slå med besticken i bordet och tittar på varandra och ser glada ut. Barnen blir tillrättavisade och pedagogen tar besticken från dem eller drar ut stolarna från bordet så att de inte kan slå i bordet något mer. Som kommentar till min beskrivning sa rektor:

- *Its music, because when they are doing that bang, bang, bang and the other child will do the same thing, when you listen to that you can hear a rhythm and you can try to add words to that. You shouldn't stop the child, just add words, you must go on with the music because they are creating their own music, and you just cannot stop them. Maybe when you add words some will stop that and want to sing with you and only a few of them will keep doing bang, bang, so the noise will go down.*

Det framkom av intervjuerna att både rektor och pedagogerna anser att musik och rörelse hör ihop. Pedagog 1 sa att barnen vill och tycker om att röra på sig då de sjunger. Hon sa att om de text sjunger om en gammal gumma, vill de låtsas vara en gammal gumma, hon sa även:

- *We have instruments, sometimes we use it, and sometimes we just sing, moving and doing things to the song. If we are walking we must walk, walk, walk, if we are jumping, we must jump, jump, jump.*

Även rektor tar upp att musik och rörelse hör ihop:

- *And the music sometimes is done for exercises, because you make much more movements when you are singing, you can't stand still when you are singing. And even if you are sad you are moving, you are going with the rhythm. So we like dancing and singing.*

4.2 Musikens betydelse för barn

4.2.1 Musik från livets början

Båda pedagogerna svarade att de inte hade hört talas om forskning som visar att barn redan i magen kan höra röster och musik som de kan känna igen då de föds. Rektor sa däremot:

- *Some will sing for their child in the stomach, songs about happiness and the child could kick. You can feel the child kicking, so you know that the child has listening to the music.*

Hon fortsatte med att säga att när barnet är fött och gråter sjunger de för barnet som då börjar le och slutar gråta.

4.2.2 Musik som uttryckssätt och kommunikation

Alla de intervjuade uttryckte att barn kan känna sig "fria" genom musiken, musiken får dem att känna sig avslappnade och är därför ett bra uttryckssätt. Rektor menade att en blyg person kan ta sin chans att våga uttrycka sig genom musiken. Hon menade att genom musiken kan vi uttrycka våra känslor. Om en person är ledsen kan den sjunga för att lätta smärtan och då vi är glada kan vi uttrycka vår glädje genom musiken. Pedagog 1 menade att barnen behöver sjunga varje dag, även fast hon själv inte alltid har lust gör hon det ändå.

4.2.3 Musik och lek

Pedagog 2 sa att hon inte märkt att barnen använder sig av sång och musik när de leker.

Rektor däremot ansåg att de gör det:

- *Yes, when they are playing they sing and sometimes they create songs by themselves.*

Pedagog 1 ansåg även hon att sång och musik finns i barns lek. Hon berättade att ibland börjar ett barn sjunga en sång som passar till leken. Hon sjöng en sång som handlar om att bygga ett tempel: *"Building up the tempel, building up the tempel of the lord."* Hon sa att barnen använder den sången ibland då de bygger med träblock:

- *Sometimes when they are playing one of the children are starting to sing and the other one is starting to sing to. There is a song about building a temple, they put the block and another block and sing.*

4.2.4 Musik och känslor

Alla tre som jag intervjuade kopplade musik mycket till känslor. Rektor sa att hon tänker på lycka och ibland sorg när hon hör ordet musik. När jag bad henne förklara uttryckte hon sig såhär:

- *When I hear that word I think about happiness and sadness sometimes. When we are talking about music and sadness, you can sing when you are sad to relief yourself from the sadness. And when you are happy you can express your happiness through music, you sing when you are happy and that is our culture. When we are happy we sing a lot and when we are sad we have to sing also.*

Rektor sa att ibland kan musik ha ett budskap som vi kan lyssna till:

- *Music, it has a message sometimes, that's why you can relief your feelings or make you feel free because you are listen to the message that's in the music.*

Hon beskrev hur de genom musiken hjälper människor i sorg:

- *Music is in our blood because whatever we do we have to share music in that. Even in grief you don't show that grief in keeping quiet and silence, you sing, you come together and sing. It takes about two weeks before we bury a person, other times it takes longer. In those two weeks when they are waiting for everything to happen we are going to that house everyday, everyday we are filling that house singing, singing, singing all the time. We help the person to relief the pain that she has. We sing all the time, all the house is full of music, no grief, no grief, we sing and we sing right through until the last day. And even at funerals you see that the people are singing happiness, they are free, and they want to relieve their pain. We sing and the person who is grieving also stands up and sings because maybe that is the last day of his grieving and maybe the last day for her to be with so many people gathered. So she tries to relief the pain that she have, so we sing.*

Alla tre nämnde att musik kan trösta ett ledset barn och menade att musik får barnen att känna sig fria från sorgsna känslor. Pedagog 1 sa att det fungerar att sjunga vänligt för ett ledset barn för att trösta. Hon berättade att hon minns hur hennes mamma sjöng för henne så att hon blev

lugn, slutade gråta och somnade. Hon anser att musik håller barnet friskt och varmt och genom musiken kan barnet känna sig fri. Hon sa att ett barn kan komma hemifrån och vara argt och ledset men när de börjar sjunga tillsammans med andra barn så glömmer de vad som hänt hemma och sjunger istället. Även rektor uttryckte dessa fördelar:

- *Music makes you forget everything, music is music, in your mind, in your soul, in every part of your body, you feel the music. That's why you see us moving when we are singing we just can't stand still; we feel the music and make a movement you see.*

Alla de intervjuade uttryckte att barn tycker om och gläds av musik. Då jag frågade om de märkt att vissa barn inte tycker om sång och musik sa de att det finns sådana barn, men alla var ändå överrens om den glädje de flesta barn visar i samband med musik. Pedagog 1 sa att barnen alltid vill delta vid musikstunderna och menade att om ett barn plötsligt inte vill börjar hon fundera på att något inte är som det ska, kanske är barnet sjukt. Hon sa även:

- *If the children are playing in the classroom and sometimes we are not singing and after a while they are coming and say; -Teach we are not singing today we must sing! And soon they are getting together with me singing, shaking hands and dance. They want to sing, maybe sometimes I don't want to sing and they say; - We haven't sing today, lets sing! I must stand up and sing, because they need that period of singing.*

4.2.5 Musik och gemenskap

Rektor sa att de har musik överallt, sång är ett sätt för dem att vara tillsammans. De sjunger när de arbetar, när de sitter ner tillsammans, helt enkelt i samvaron med andra sjunger de. Alltid innan någon ska säga någonting på t ex ett möte sjunger de först, de ställer sig inte bara upp och börjar prata. Jag frågade varför de sjunger först och då svarade hon:

- *We give that person who will talk a push so they can say whatever they want to say. We give them courage to talk. If you are shy like me and don't like to stand in front of people, music can help me to get the courage.*

Rektor sa att musiken förenar oss och syftade på oss svenskar och de sydafrikaner som vi möter. Vi hade talat om att vi svenskar ofta står väldigt stilla då vi sjunger. Hon sa att då vi träffas och sjunger tillsammans känner vi att alla kan delta och vi svenskar sjunger och rör oss som de gör i sin kultur, hon fortsatte med att säga:

- *Music can unite us. Like us as you are saying that with your music you are singing and stand still, but when you are here you feel that you can join us, so we mix together.*

Maybe when we are just sitting together it can be hard to have something to say, you can be shy of talking with new people that you don't know. But when you are singing everyone can join. Even if you don't know the song you can hear the rhythm of the song. But when you are talking, some of you are talking and maybe you don't know what to say and you just sit quiet, but with music everyone can join and take part.

Pedagog 1 sa att hon märkt att då hon sjunger tillsammans med barnen bidrar det till gemenskap i gruppen. Om några barn bråkar menar hon att det går att bryta bråkandet genom att börja sjunga och då glömmar barnen bråket och börjar sjunga istället. Rektor beskrev att om någon är ledsen är musiken medlet de använder för att dela smärtan med den som är ledsen:

- *If someone is sad, we are singing and feel the pain together, we have the same pain. We can feel that we are together and not alone.*

4.2.6 Musik och lärande

Alla tre som jag intervjuade anser att musik stimulerar lärandet på ett positivt sätt. Pedagog 1 uttryckte att barnen lär sig lättare genom musiken eftersom de känner sig fria och de får röra på sig, skratta och har kul samtidigt. På förskolan arbetar de just nu med temat "Road Safety" och de sjunger sånger som handlar om hur man ska förhålla sig i trafiken. Pedagog 2 sa att hon i sitt arbete använder musik för att lära barnen olika saker. Rektor ansåg att musik kan göra det lättare för barnen att minnas och komma ihåg ord. Även hon tog upp temat "Road Safety" och sa att pedagogerna ska lära barnen sånger som handlar om temat:

- *We have that music corner and we sing according to the theme, everything we do follow our theme. If we have road safety like now our music is based on that. If we don't know a song about that we create one so the children may sing, sing and sing and it's nice to be in that corner and they don't want to do anything else when they are there. When they are in the music corner the teachers have to be there and teach them music according to the theme. So when they hear that song they understand more about the theme.*

Rektor uttryckte att det var viktigt att pedagogerna lär barnen sånger som passar till temat, så de *förstår* mer av temat. När jag frågade varför hon ansåg att det var så gav hon den här förklaringen:

- *As I said it's happiness in the music. When you are singing or listening to music are you working with the emotion rather you are happy or sad. And when the emotions are with you when you are learning you will keep the new things you have learned. And even if you were in some activity and there was a song that was sang there whenever you go to that activity you sing that song you see, you will here yourself sing that song out of the blue, because its makes you to remember that thing.*

4.2.7 Musik och språkutveckling

De intervjuade ansåg att musik har betydelse för barns språkutveckling. Pedagog 1 menade att genom musiken lär sig barnen nya ord:

- *Music, the children learn more and more words. When we are singing English songs the children learns new words from the English and when we are singing in Xhosa they are learning new words in Xhosa.*

Rektor menade att det är lättare för barnen att lära sig nya ord, minnas och förstå dem då de sjunger. Hon hade uppmärksammat att barnen pratar med varandra om vad de sjunger i sångerna och menade att genom detta får de ett större ordförråd. Hon tog även upp att sången är bra för barnens läs- och skrivutveckling:

- *We have noticed that the children in the music corner learn new words; they are learning new words because in the music we create words, so they learn new words in the music. So it's good for them, for literacy, and the music makes them to be free. They can express themselves through the music, because music makes them to feel relaxed so they love to be in the music corner. They learn new words and you can hear them telling others about the songs, this song means this and this and this you can hear them say, so it's more vocabulary through that.*

4.3 Hur pedagoger kan använda sig av musik i förskolan

4.3.1 Samlingar

Genom mina intervjuer står det helt klart att de i förskolan har samlingar varje dag då de sjunger. Pedagog 2 berättade om deras dagliga program där sång och musik finns med. På morgonen samlas barnen och välkomnas och de sjunger bibelsånger och berättar bibelsagor. Sedan äter barnen frukost och efter det arbetar de med temat där de bl.a. sjunger sånger som passar till det aktuella temat. Klockan halv ett har de "Fantasy story" då berättar de sagor för

barnen och sjunger sånger. De intervjuade tog upp högtidsceremonin som förskolan har varje år för de barn som ska börja skolan. Då sjunger de alla sånger som barnen lärt sig under åren på förskolan. Pedagog 1 berättade att de ibland på fredagarna efter lunch samlar alla barnen på förskolan och sjunger tillsammans:

- *Sometimes at Fridays we are singing together next to that green door and all the children are singing on Fridays. So on Fridays after lunch all the children get together, but we are not doing it every Friday only when we feel for it.*

4.3.2 Användandet av instrument

Rektor berättade att de gör instrument själva, de finns i musikhörnan hela tiden så att barnen kan gå dit och spela när de känner för det. Pedagog 1 sa att de använder instrumenten ibland då de har musikaktiviteter med barnen. Hon beskrev hur alla barnen får ett instrument, en kanske vill ha en trumma och en annan vill ha något att rassla med. Men ibland sjunger de bara och rör sig till musiken. Då jag frågade rektor hur hon upplevde alla ljud som blev då barnen spelade på instrumenten sa hon:

- *Sometimes it can be to much noise, but that noise is not noise, its music, you see its combines what you are singing it combines the rhythm.*

4.3.3 Musik i vardagssituationer

Under intervjuerna framkom det att de sjunger med barnen vid många tillfällen under dagen som inte är planerade. Då jag frågade rektor om det finns något tillfälle då musik inte passar svarade hon att hon inte kunde komma på någon tid eller plats där musik inte behövs, i deras kultur är det musik hela tiden. Hon beskrev hur de använder sig av musik då de ska gå från en aktivitet till en annan:

- *Yes every time we are singing, when we are finished with one activity and we go to another activity we do it with a song. There are no time and places where we don't sing.*

När jag frågade henne varför de sjöng så mycket med barnen svarade hon att genom sången kan läraren få ihop hela barngruppen:

- *It just comes up, it's our culture. It's a way to make the children collected, when the teacher sings, they come to the teacher.*

Pedagog 2 svarade att om barnen är trötta sjunger de lugnt och sakta för barnen tills de somnar. Pedagog 1 sa att då hon är klar med att lära ut till barnen och det uppstår en paus mellan olika aktiviteter samlar hon barnen och de får sjunga, hon sa även:

- *When we are going to eat we are singing and they are going to the table and after eating they are going to the theme so they can learn a few things and after that they are having another creative activity and before that activity we have a song.*

Jag frågade henne om de alltid sjöng samma sånger innan olika aktiviteter t ex en speciell sång innan lunch, hon svarade att de byter sånger. Men som jag förstod genom vårt fortsatta samtal har de speciella sånger som passar vid olika aktiviteter:

- *We have different songs, songs for eating, for playing, songs for special activities and when they have finished eating their lunch they are ready for sleeping, and for sleeping there is a song. They know that this song means we are eating now, this song is for resting now.*

Även rektor gav mig ett exempel på att de använder musik vid speciella tillfällen under dagen. Hon sa att då barnen ska städa upp har de en sång som de brukar sjunga och när barnen hör den vet de att de ska städa.

Rektor beskrev hur musik kan vara till hjälp för att få en hög ljudnivå att dämpas, rösterna kan samlas i en sång:

- *Sometimes when you are gathered and there is nothing to do for the moment, people are starting to whisper too one another and that whispering come to be a noise. Someone will hear; oh this whispering has started and the person starts to sing and the whispering is down and everyone will sing. You try to stop all that noise that they are making, and you stop them thru music. If you just say; -keep quiet, keep quiet, they won't keep quiet, you just have to sing.*

Hon tar även upp att i ”music corner” har de alltid instrument framme så att barnen kan gå dit och sjunga och spela när de vill, hon sa även:

- *We know its makes the children busy if we feel like they have to do something else we take them to the music corner, where they can do all those noise. And they forget about you and they get busy whit playing.*

5 Diskussion

Även i det här avsnittet kommer det att vara samma rubriker som i litteraturgenomgången och resultatet. Här kommer jag att diskutera mitt resultat i förhållande till mina egna tankar och de teorier jag fått fram i litteraturgenomgången. Jag vill påpeka att metoden för att få svar på min frågeställning är genom intervjuer, men i diskussionen kommer jag även att nämna vissa saker som jag själv observerat och upplevt under tiden jag var i Sydafrika.

5.1 Vad menas med musik?

Granberg (1994) menar att barn uttrycker sig med hela kroppen, sång och musik med barn bör därför utövas med lek och kroppsrörelse. Precis som hon menar att man ska arbeta med sång och musik anser jag att pedagogerna arbetade med barnen på förskolan i Sydafrika. Jag upplevde både själv och det framkom även i intervjuerna att i Sydafrika är rörelse ett viktigt moment tillsammans med musik. Det verkar som att sydafrikanerna inte kan stå stilla då de sjunger vilket jag tycker är härligt att se. Enligt Granberg (1994) utlöser musik ett rörelsebehov, när vi hör en rytm vill vi röra oss till den på något sätt t ex stampa i takten. Som Granberg (1994) menar uttryckte rektor att musik är som gjord för att röra sig till. Hon menade att vi rör oss mycket då vi sjunger, att det helt enkelt inte går att stå still vid sång utan vi lyssnar på musikens rytm och rör oss till den. Då pedagogerna sjöng med barnen såg jag dem *aldrig* sitta ner på golvet utan barnen stod upp och rörde sig till musiken. Pedagog 1 sa att barnen tycker om och vill röra sig då de sjunger. De rör sig till musiken och gör passande rörelser till sången. Om de t ex sjunger om en gammal gumma så går barnen runt och låtsas vara gammal. Enligt mina erfarenheter av samlingar i svenska förskolor sitter barnen nästan alltid ner i en ring på golvet då det är samling. Även om de sjunger sitter de ofta ner och ibland blir det mycket tjat om att barnen ska sitta stilla och rörelsen glöms bort. De sjunger sånger med rörelser till som t ex *Imse vimse spindel* men *hela* kroppen används inte lika ofta tillsammans med sång och musik som det gjorde på förskolan i Lingelihle. Enligt Uddén (2004) är sång och musik motoriskt strukturerande, det aktiverar människan rytmiskt och vi börjar röra oss i takt mer eller mindre automatiskt. Det är något jag anser att man som pedagog ska tänka på, till sång och musik ”vill” kroppen röra sig. Vesterlund (2003) menar att musicerande handlar om att uppleva rytmen och klangen i sin egen röst och kropp. I musik utesluter hon aldrig rörelse, vi har en kropp som kan röra sig rytmiskt, dansa och frambringa ljud. Detta tycker jag att pedagogerna i Lingelihle tog tillvara på ett helt annat sätt än de erfarenheter jag har av svenska förskolor.

Granberg (1994) menar att vuxna ofta försöker tysta ner barnen då de t ex dunkar med skeden i bordet eller utstöter höga tjut. Hon menar att vuxna inte alltid ser detta som musik, men det bör inte kvävas, istället ska vi se lyckan i barnens ögon. De njuter av att få frambringa ljud som för dem är musik. Björkvold (2005) menar att det som kan låta som oväsen för en vuxen kan för barn fungera som ett förfinat system av välutvecklad sångkommunikation. Det som Granberg (1994) beskriver är något som jag själv uppmärksammat då jag varit på förskolor i Sverige. Under min intervju med rektor berättade jag att då barnen sitter vid lunchbordet och väntar på att få mat börjar de ofta slå med sina bestick i bordet. Jag berättade för henne att jag många gånger sett hur barnen blivit tillsagda och att pedagogen tar besticken från barnen eller drar ut stolen från bordet så att de inte kan slå i bordet. Precis som Granberg (1994) och Björkvold (2005) menade rektor att ljuden som barnen frambringar då de slår med besticken i bordet är musik, hon menade att om vi lyssnade till ljuden kan vi höra en rytm. Enligt henne ska vi inte stoppa barnen utan istället försöka lägga till ord eller andra ljud till barnens ljud. Kanske börjar några barn sjunga med istället för att slå i bordet då och bara några fortsätter med att slå i bordet vilket gör att det höga ljudet dämpas. Jag har i den svenska förskolan upplevt att både jag och mina kolleger tyckt att situationen då barnen slår med besticken i bordet är något som ska stoppas, det blir ”jobbiga” ljud annars. Varje dag vid matbordet är kanske inte alltid rätt tillfälle att ta tillvara på de ljud som barnen frambringar men jag anser att rektor hade en stor poäng i det hon sa. Kanske skulle pedagogerna någon gång istället för att säga till barnen lyssna på rytmen och sjunga något eller göra andra ljud till. Det skulle vara intressant och se hur det utvecklades, kanske är det som rektor säger att vissa barn skulle stanna upp och börja sjunga istället. Då slipper pedagogen säga till barnen att sluta med något som för dem är musik.

5.2 Musikens betydelse för barn

5.2.1 Musik från livets början

Som Jederlund (2002) skriver kan barnet som ligger i moderns mage höra röster, ljud och musik redan innan det är fött. Då de föds blir rösterna, ljuden och musiken något de kan känna igen och känna trygghet i då de kommer till en annars helt ny värld. Jag fascinerar av detta faktum, musik är något som har betydelse och påverkar människan redan som foster. Med den vetskapen tycker jag inte att det är konstigt att förstå varför barn älskar musik. Det framkom i mina intervjuer att ingen av pedagogerna hade hört talas om denna forskning. Rektor däremot hade själv sjungit för sitt barn innan det var fött och enligt henne fanns det

mödrar som gör det. Björkvold (2005) skriver att det ofödda barnet reagerar på ljud och rörelse, de kan svara spontant på ljud med en kraftig spark. Rektor beskrev på ett liknande sätt att vissa blivande föräldrar sjunger sånger om glädje för barnet i magen. Hon sa att barnet sparkar och då vet de att barnet har lyssnat till musiken.

5.2.2 Musik som uttryckssätt och kommunikation

Wiklund (2001) menar att källan till att vi måste uttrycka oss t ex genom att måla, dansa eller sjunga föds genom att det uppstår ett tryck inom oss, källan och förmågan till skapande föds alltså som en lösning av inre konflikter. Då vi t ex uttrycker oss genom sång öppnas vi upp och får möjlighet till en äkta kommunikation. Alla tre som jag intervjuade uttryckte att barn kan känna sig ”fria” genom musiken, musiken får dem att känna sig avslappnade och därför ett bra uttryckssätt. Just som Wiklund (2001) skriver upplever jag att rektor beskriver att de använder sången för att lätta upp sinnet då de mår dåligt.

5.2.3 Musik och lek

Enligt Berit Uddén (2004) leker barn i musiska former då de leker själva och med andra barn. Då de leker uttrycker de sig nästan mer i sångton än i tal, de pratsjunger och låter nästan jämt. På min fråga om pedagogerna upplever att barnen använder sig av sång och musik då de leker fick jag olika svar. Pedagog 2 hade inte märkt att barnen använder sig av sång och musik när de leker, däremot sa rektor att barnen både sjunger och hittar på sina egna sånger då de leker. Jag anser som Uddén (2004) att det inte går att undgå att se att barn leker i musiska former. Björkvold (2005) menar att barn använder något som han kallar *spontansång* med ofta korta fragmentariska snuttar under intensiv lek. Då ett barn t.ex. ritar sjunger de ofta rytmiskt och regelbundet samtidigt som deras hand rör färgkritan runt i cirklar. Det är ett exempel på musik i leken som jag tror kan vara lätt att bortse ifrån och inte betrakta som musik. En annan form av spontansång som Björkvold (2005) skriver om är *färdigsång*. Då använder barnet redan känd musik och sång i leken för att rama in leken. Pedagog 1 beskrev hur barnen använder sig av en *färdigsång* som handlar om att bygga ett tempel då de bygger med träblock.

5.2.4 Musik och känslor

Uddén (2004) tog i sin bok upp Manfred Clynes som forskat om betoningsformerna för de elementära känslorna, glädje, ilska, sorg, kärlek och hat. Han anser att det finns motsvarande former i musik som kan förmedla dessa känslor. Då jag bearbetat mina intervjuer har jag upptäckt att vi många gånger under intervjuerna kommit tillbaks till musik och känslor. Det verkar som att intervjupersonerna kopplar ihop musik mycket med känslor. Rektor uttryckte att hon tänker på känslorna glädje och sorg då hon hör ordet musik, då jag bad henne förklara sa hon att vi kan sjunga då vi är ledsna för att bli av med de sorgsna känslorna och då vi är glada kan vi uttrycka vår glädje genom musiken. Hon menade att sången hör till deras kultur, de sjunger då de är både glada och ledsna. Uddén (2004) skriver i sin bok att Manfred Clynes menar att eftersom musiken kan förmedla dessa känslor kan det vara en förklaring till varför musik kan påverka oss känslomässigt då vi lyssnar, själva sjunger eller spelar musik, även detta nämnde rektor. Hon sa att ibland kan musik ha ett budskap som kan lindra smärtan och göra att personen känner sig bättre då den lyssnar på budskapet i musiken. Antal-Lundström (1996) menar att musik berör människan på olika sätt och olika starkt. Tempo och rytmiskt innehåll överför konkreta känslor till barnet. Små barn är ljudkänsliga, därför kan ett starkt ljud i snabbt tempo vara stressande medan mjuka och långsamma tonfall upplevs som lugnande. Alla tre som jag intervjuade uttryckte att barn älskar musik och blir glada av musik. Pedagog 1 uttryckte som Antal-Lundström (1996) att musik påverkar barns känslor. Hon sa att pedagogen kan sjunga vänligt för ett ledset barn för att trösta. Barnet lyssnar på sången och slutar gråta. Även rektor uttryckte dessa fördelar med musik. Hon sa att hela människan, både själsligt och hela kroppen kan ”känna” musiken och då vi omsluts av sång och musik kan vi glömma allt.

5.2.5 Musik och gemenskap

Under min tid i Sydafrika har jag sett vilken gemenskap människorna har genom musiken. Rektor uttryckte att sång är ett sätt för dem att vara tillsammans. Hon sa att de sjunger när de arbetar, när de sitter ner tillsammans, helt enkelt i samvaron med andra sjunger de. Hon sa att om någon är ledsen är musiken medlet de använder för att dela smärtan med personen. Vesterlund (2003) anser att musik är ett universellt språk som kan sammanföra människor från olika kulturer. Genom musiken kan vi förmedla känslor och budskap och kommunicera med varandra utan ord, med hjälp av toner, rytmer och rörelser. Då jag kom till Sydafrika fick jag uppleva vad musik kan betyda för människor från olika kulturer och jag och rektor

diskuterade det under intervjun. Jag berättade för henne att vi studenter funderade på om de (sydafrikanerna) tyckte vi var tråkiga då vi sjöng våra svenska sånger för dem eftersom vi stod stilla och inte rörde oss så mycket till musiken. Hon skrattade och sa att det inte var så. Hon sa att de lyssnar på vår musik och måste förstå att vi står stilla för det är vår kultur. Precis som Vesterlund (2003) menar sa hon att musiken förenar oss och syftade på oss svenskar och sydafrikaner. Hon sa att då vi sjunger känner vi att vi kan vara tillsammans och vi rör oss som de gör i sin kultur. Hon menade att om du är blyg kan det vara svårt att veta vad du ska säga till människor du inte känner. Då är det lätt att bara sitta tyst och inte säga någonting, men i musiken kan alla delta och vara tillsammans. Precis som rektor uttryckte kände jag ibland att det kunde vara svårt att veta vad jag skulle säga till de fantastiska människor som jag mötte i Sydafrika. Jag upplevde samtidigt det Vesterlund (2003) skriver, att genom musiken kunde vi kommunicera med varandra utan ord. Uddén (2004) menar att musik kan ha en kulturbärande funktion genom att den skapar gemenskap mellan människor. Då en grupp är bekant med samma sånger och danser kan de upprepa dem som identifikation för gruppen. Innan vi åkte till Sydafrika hade vi studenter lärt oss sydafrikanska sånger. Sångerna gjorde att gemenskapen blev ännu mer kännbar då vi kunde sjunga tillsammans och inte bara sjunga sånger för varandra. Antal-Lundström (1996) menar att då ett barns röst smälter samman med andra barns röster har det en motivations- och energifrigörande effekt, effekten är omätbar men märks på barnets personlighet. Hon menar att om man tittar i barns ögon då de sjunger tillsammans så kan man se något speciellt. Jag håller med Antal-Lundström (1996), då vi sjunger i grupp blir vi glada och känner gemenskap, våra ögon möts och vi kan inte låta bli att le. Uddén (2004) skriver att melodier och rytmisk rörelse är kontaktskapande på en djupare nivå än talspråket och kan hjälpa till att skapa en grundläggande trygghetskänsla mellan två eller flera människor. Musik gör samvaron lustfylld och stärker gemenskapen. Precis som Uddén (2004) anser jag att musiken påverkade gemenskapen mellan oss i resegruppen och de sydafrikaner vi träffade. Jag anser att musik på samma sätt kan fungera bra för att få gemenskap i en barngrupp som inte känner varandra.

Något jag tycker är intressant är hur Antal-Lundström (1996) beskriver hur ett barns relation till gruppen kan påverkas genom musiken. Den musikaliska strukturen bygger på likheter, kontraster och på detaljernas relation till helheten och hon menar att socialisationsförloppet, då barnet ska bli en i gruppen, har en liknande struktur som den musikaliska. Därför kan barn som mött och arbetat med musik och har en uppövad musikförståelse lättare förstå och klara av att samspela med andra i en grupp. Hon menar att samtidigt som de musikaliska

färdigheterna ökar i en musicerande gemenskap ökar även känslighet hos våra sinnen och då sinnena är bättre utvecklade blir människor mer förstående och tolkar andra bättre i vardagliga situationer. Vad jag kan minnas upplevde jag bara vid två tillfällen att några barn var osams och ville ha samma sak att leka med, det var bland de yngre barnen. Jag såg inte heller att barnen var osams på andra sätt, att de t ex grät för att någon varit elak. På förskolor i Sverige uppkommer sådana ”problem” många gånger dagligen. Barnen vill ha samma leksak, retas eller säger elaka saker till varandra. Jag funderar på varför jag upplevde att barnen på förskolan i Lingelihle inte bråkade i samma utsträckning som barnen på svenska förskolor. Kan det ha att göra med att de sydafrikanska barnen både på förskolan och i hemmen hela tiden möter sång och musik? De har helt enkelt en uppövad musikförståelse som enligt Antal-Lundström (1996) gör att dessa barn lättare kan förstå och samspela med andra i en grupp? Jag tror att det kan finnas en poäng i detta, men jag tror även att det kan bero på att dessa barn är vana vid att vara i större grupper än barn i Sverige, de är helt enkelt mer vana vid att dela saker än barn i Sverige.

5.2.6 Musik och lärande

Alla tre som jag intervjuade ansåg att musik stimulerar lärandet på ett positivt sätt. Pedagog 1 uttryckte att barnen lär sig lättare genom musiken eftersom de känner sig fria och de får röra på sig, skratta och har kul samtidigt. Jederlund (2002) påpekar just sambandet mellan skapande musikundervisning och förbättrad inlärning. Då vi blir känslomässigt berörda i en musikupplevelse får vi en förhöjd närvarokvalitet och ett starkt engagemang. Denna känsla inspirerar oss att söka vidare för att få nya upplevelser. Bestående kunskap är därför grundad i upplevelser och erfarenheter. Rektor menade att pedagogen ska lära barnen sånger som handlar om temat. Hon uttryckte att då de hör sångerna förstår de mer av temat. När jag frågade varför hon ansåg att det var så gav hon en liknande förklaring som Jederlund (2002). Hon sa att musik är lycka, om du sjunger eller lyssnar till musik arbetar du med dina känslor både om du är glad eller ledsen. Hon menade att då känslorna är med då vi lär kommer vi att minnas det vi lärt oss lättare än om vi inte blivit känslomässigt berörda. Hon menade vidare att om vi sjunger en sång då vi gör en aktivitet kommer vi att börja sjunga den sången då vi gör aktiviteten nästa gång, aktiviteten får oss att minnas sången och det vi gjorde. Uddén (2004) förklarar det som rektor sa med att människan har ett kroppsligt emotionellt minne som väcks till liv direkt då vi minns tidigare situationer. Genom musik, lukter och bilder kan vi minnas saker vi upplevt tidigare. Bara några toner eller tonfall kan göra att vi befinner oss

känslomässigt där och då. Uddén (2004) skriver att då barn sjunger och rör sig kan de höra, känna och se sina tankar, vilket gör att de lär sig både färdigheter och kunskaper bättre. Pedagogerna och barnen kan sjunga visor som stödjer olika ämnesinnehåll som de arbetar med. Under mina intervjuer kom det fram att de använde musik för att lära barnen olika saker. Pedagog 2 berättade att de på förskolan arbetar med temat ”Road Safety”. Hon sa att de sjunger sånger som stödjer ämnesinnehållet i temat precis som Uddén (2004) skrev. Även rektor uttryckte detta och berättade att om de inte har en sång som passar till temat, hittar de på en egen sång.

5.2.7 Musik och språkutveckling

Enligt Jederlund (2002) kan barn då de sjunger använda ett långt större ordförråd, ha en rikare vokabulär och klara av att formulera längre yttranden än vid tal. Det är något jag själv uppmärksammat då jag arbetat med barn vilket har gjort mig intresserad av hur sång och musik kan hjälpa barn som har svårigheter med språket. Jag är säker på sången kan vara till stor hjälp för dessa barn. Barnen kanske inte känner lika stora krav på sig då de sjunger som då de ska prata, och rytm och melodi hjälper dem att få fram ord som annars kan vara svåra. Som Uddholm (1993) skriver stimulerar vi rytm – och melodikänsla som är viktiga delar för talförmågan då vi sjunger. Granberg (1994) menar att språk och sång hör ihop. Både sång och prat består av rytm, ljud, melodi, puls och rytm som är viktiga grundstenar i språket. De intervjuade ansåg att musik har betydelse för barns språkutveckling. Det som de nämnde mest var att barnen lär sig nya ord genom sångerna. Jederlund (2002) tar upp precis det som rektor och pedagogerna ansåg, att sånger är en källa till inläring av nya ord. Genom sångtexter möter barn språklig variation och nya ord som vardagssamtal inte innehåller. Enligt Uddén (2004) uppfattar och minns både barn och vuxna bäst korta upprepande rytmiska, betonade sekvenser och fasta tonhöjder. Den fasta tonhöjden, såsom en sångton, håller ut ljudet, vilket gör det möjligt för oss att hinna uppfatta det, vilket i sin tur gör det lättare att komma ihåg. Precis som Uddén (2004) menar uttryckte även rektor att det är lättare för barnen att lära sig nya ord, minnas och förstå dem då de sjunger. Hon hade uppmärksammat att barnen pratar med varandra om vad de sjunger i sångerna. Hon menade att genom detta får de ett större ordförråd och det är bra för barnens läs- och skrivutveckling. Vesterlund (2003) påpekar att ur ett språkutvecklande perspektiv är det viktigt att pedagoger lyssnar på hur ett barn uppfattar och återger en text, på så sätt kan de hjälpa barnen i sin begreppsbyggnad och språkutveckling. Jederlund (2002) menar att om barnen får prata och diskutera innehållet i

sångerna som sjungs tränas de i att samtala och få större förståelse för texten och olika begrepp i sångerna. Jag anser att det är viktigt att tänka på att inte bara sjunga sånger med barnen och glömma att reflektera tillsammans över sångerna. Det finns mycket vi kan diskutera med barnen om det som vi sjunger. Samtidigt är det viktigt att inte förstöra den glädje som barn ofta visar i samband med musik med att försöka se för stor ”nyttaspekt” med musiken.

5.3 Hur pedagoger kan använda sig av musik i förskolan

5.3.1 Samlingar

Genom mina intervjuer har jag fått svar på att de i förskolan i Lingelihle har planerade samlingar med musik varje dag. Uddholm (1993) skriver att förskolan kan ha ”storsamlingar” med alla avdelningar vilket kan motivera gruppen i de dagliga musiksamlingarna. Pedagog 1 berättade att de har något liknande som Uddholm (1993) skriver om. Hon berättade att de ibland på fredagarna samlar alla barnen på förskolan efter lunch längst nere i byggnaden och sjunger tillsammans. Men det var inget som verkade vara speciellt planerat utan de gör det då de känner för det.

Wiklund (2001) anser att vid musiksamlingar med små barn är sittandes i en cirkel inte alltid det bästa sättet, eftersom barnen behöver få lära sig rummet och ytan först. Det viktigaste är att vara tillsammans i musik och rörelse. Uddén (2004) menar att om barnen sitter i en ring kan pedagogen ha svårt att se alla i ögonen. Vid stillasittande sång kan därför en halvcirkel vara bra, men vid stående rörelse och danslek är ringen att föredra eftersom det skapar en känsla av närhet, lika värde och jämlikhet. Som jag tidigare nämnt såg jag nästan aldrig att barnen bara satt ner på golvet vid sångsamlingar. Precis som Wiklund (2001) menar fick barnen röra sig till musiken. De rörde sig runt i rummet och sjöng t ex om att de var ett tåg. Då de stod mer på samma plats och rörde sig i takt till musiken stod de ofta i en halvcirkel som Uddén (2004) tog upp var en bra arbetsform. Det var mest då vi studenter sjöng med barnen som de stod eller satt i en cirkel. Uddén (2004) menar att då vi sitter ner och sjunger sitter vi väldigt ihopkrupna, vilket inte gynnar sångrösten. Jag vet inte om pedagogerna tänkte på att barnens röster gynnades då de fick stå upp, det kan vara så, men mycket tror jag beror på att de anser att till musik hör rörelse. Uddén (2004) menar att ju bättre barnen kan sjunga en sång desto roligare tycker de att det är att sjunga. Därför ska vi upprepa visorna många

gångar utan att tala i mellan eftersom då bryts pulsen som hjälper barnen att hålla koncentrationen. Precis så upplevde jag att pedagogerna gjorde med sångerna som de sjöng. De sjöng samma sång om och om igen, det märktes att barnen var vana vid detta, de fortsatte automatiskt att sjunga om sången. Det är något jag kommer att tänka på då jag själv ska sjunga med barnen på förskolan i Sverige. Jag såg att barnen njöt av att kunna sången och sjunga den tillsammans om och om igen. Jag anser att det är vanligt att man som pedagog tänker på vad som ska sjungas härnäst istället för att vara i nuet och bara njuta av flödet som sången ger.

5.3.2 Användandet av instrument

Uddén (2004) nämner trummor och rytmpinnar som bra instrument att använda tillsammans med barn. Äggmaraccas menar hon har ett mjukt rasselljud, med det kan vara svårt att spela en tydlig rytm med dem. Hon menar vidare att vi ska sträva efter att få en rytmisk ordning på ljuden eftersom vi ska vara rädda om barnens ljudkänslighet, så att de kan utveckla ett medvetet lyssnande. I intervjun med rektor kom det fram att de gör sina instrument själva, hon sa att de skulle vara glada om de hade riktiga instrument som behövs för att göra vacker musik. Instrumenten de har gjort är t ex burkar med olika föremål i, då anar jag att det inte alltid är lätt att få till ljud som har en rytmisk ordning som Uddén (2004) skriver att vi ska sträva efter. Rektor berättade att instrumenten finns i musikhörnan hela tiden så att barnen kan gå dit och spela när de känner för det. Jag kan inte minnas att jag varit på någon förskola i Sverige där jag sett instrument finnas tillgängliga så att barnen kan spela på dem utan att behöva fråga. Kanske kan det till viss del bero på att pedagogerna är rädda om instrumenten, men kanske kan det även ha att göra med att pedagogerna upplever att det blir påfrestande ljud om barnen fritt får spela på dem. Då jag förklarade för rektor att jag upplevt att instrumenten inte finns lättillgängliga för barnen på förskolorna i Sverige, sa hon att så är det inte på deras förskola. Hon menade att de visste att instrumenten håller barnen sysselsatta och om ett barn inte har någonting att göra så tar de barnet till musikhörnan.

5.3.3 Musik i vardagssituationer

Enligt Granberg (1994) är musik så viktigt att det borde genomsyra hela verksamheten och ständigt finnas med i vardagen på förskolan. Det räcker inte med att använda det vid samlingar. Under intervjuerna framkom det att pedagogerna använder musik med barnen vid många tillfällen under dagen som inte är planerade, precis som Granberg (1994) menar är

viktigt. Då jag frågade rektor om det var något tillfälle som hon ansåg att musik inte skulle kunna vara med svarade hon att det inte finns någon tid eller plats då de inte sjunger. De sjunger hela tiden, i allt de gör. Uddholm (1993) menar att musik kan ingå i många vardagssituationer på förskolan, t ex för att samla ihop barngruppen inför samlingar. Både rektor och pedagog 1 uttryckte att de använde musik på ett liknande sätt som Uddholm (1993) skrev om i sin bok. De berättade att då barnen ska gå från en aktivitet till en annan gör de det med en sång. Pedagog 1 sa även att då hon är klar med att lära ut till barnen och det uppstår en paus mellan olika aktiviteter samlar hon barnen och de får sjunga. När jag frågade rektor varför de sjöng så mycket med barnen svarade hon att genom sången kan pedagogen få ihop hela barngruppen, då pedagogen sjunger kommer barnen dit.

Granberg (1994) skriver om *arbetssånger* som pedagogerna kan sjunga för och med barnen för att illustrera en aktivitet som görs. Jag frågade pedagog 1 om hon alltid sjunger samma sånger innan olika aktiviteter t ex en speciell sång alltid innan lunch. Hon svarade att de byter sånger. Men som jag förstod det genom vårt fortsatta samtal har de ändå speciella sånger som passar vid olika aktiviteter, liknande det Granberg (1994) menade. Hon berättade för mig att de har olika sånger som de sjunger då de ska äta, leka och vid olika aktiviteter. Sångerna gör att barnen vet vad de ska göra. Uddén (2004) menar att med hjälp av sång kan det vara lättare för pedagogen att avleda barnen och få dem att göra rutinhandlingar eftersom sången hjälper barnen att samla sina tankar och koncentrera sig på uppgiften. Rektor sa att då barnen ska städa har de en sång som de brukar sjunga, när barnen hör den vet de att de ska plocka ihop. Uddén (2004) menar att sångrösten är ett av pedagogens bästa redskap och framhåller att det är viktigt och undvika att överrösta barn genom att höja rösten och ropa. Att börja sjunga är effektivt för att snabbt få uppmärksamhet i en högljudd barngrupp. Rektor beskrev liknande det Uddén (2004) menade att musik kan vara till hjälp för att få en hög ljudnivå att dämpas, rösterna kan istället samlas i sång. Hon sa att om många människor är samlade och det inte finns något att göra för tillfället börjar de viska till varandra och viskandet blir tillslut till ett väldigt oljud. Om en person börjar sjunga kan den stoppa ljudet av alla röster som viskar, alla sjunger tillsammans istället. Hon menade att säga till alla att vara tysta inte alls fungerade lika bra som att börja sjunga. Jag ser verkligen många stora fördelar med att använda sång och musik i arbetet med barn. Sång och musik är något som tilltalar de flesta barn, så varför inte använda detta för att t ex samla ihop barngruppen eller få dem till att städa. Det är inte svårt att tänka sig vilket som låter mest lockande, en pedagog som säger att nu ska vi städa, eller en sång som ger samma budskap.

6 Granskning av arbetet

Det finns mycket som kan ha påverkat hur resultatet av detta examensarbete har blivit. Det kommer jag att ta upp i den här delen. Till att börja med genomfördes intervjuerna på engelska vilket är ett andraspråk för båda parter, vilket kan ha påverkat förståelsen av vad som sades. Både jag och de intervjuade hade troligen kunnat förklara våra tankar på ett djupare sätt som om vi kunnat göra det på vårt eget språk. Det var stor variation på hur bra de intervjuade behärskade engelska vilket påverkade intervjuerna till stor del. Då jag bearbetat intervjuerna har jag även märkt att jag skulle ha kunnat ställa fler följdfrågor.

Vad gäller personerna jag intervjuade gav rektorn överlag djupare förklaringar och de mest uttömmande svaren på mina frågor. Jag vet inte om det till en viss del kan bero på att hon hade en utbildning som de andra inte hade, samtidigt behärskade hon det engelska språket bäst, vilket självklart underlättade mycket då hon svarade på frågorna. Även fast pedagogerna inte var bekanta med forskning om musikens betydelse för barn redan innan födseln tror jag ändå att många blivande föräldrar sjunger för sitt barn i magen. Då jag ställde frågan om *forskning* fastnade de kanske för ordet och tänkte inte på hur de själva gör. Musik är en så naturlig del i vardagen för människorna i Lingelihle, därför tror jag inte det är ovanligt att de sjunger för barnet i magen. Det sker nog ofta helt naturligt utan att de har kunskap om vad forskare kommit fram till.

Jag valde att göra min undersökning på endast en förskola på grund av den korta tiden jag befann mig i Lingelihle. Eftersom jag endast gjort tre intervjuer ger resultatet inget allmängiltigt svar på min frågeställning, jag kan inte heller säga att undersökningen är generaliserande utan gäller endast de intervjuade personerna. Men jag anser ändå att undersökningen ger en bra bild på hur de intervjuade ser på musikens betydelse för barn och hur de använder sig av musik i förskolan. Förhoppningsvis blir resultatet en bra grund till fortsatt undersökning. Den kunskap om musik som jag fått genom att skriva detta examensarbete, genom intervjuerna med rektor och pedagogerna och allt jag lärt mig genom att vara på förskolan i Lingelihle, kommer jag att bära med mig och använda i min kommande yrkesroll.

7 Avslutning

Syftet med mina intervjuer var att få svar på frågeställningen: *Vilken betydelse anser de sydafrikanska pedagogerna att musik har för barn och hur använder de sig av musik i den pedagogiska verksamheten?* Utifrån min frågeställning anser jag att jag genom både litteraturstudien och intervjuerna fått svar på min fråga. Genom intervjuerna har jag fått svar på hur just pedagogerna på förskolan i Lingelihle ser på musikens betydelse för barn och hur de använde sig av musik i den pedagogiska verksamheten. Jag har genom studien kommit fram till att barn låter, sjunger och rör sig spontant hela tiden både då de leker och lär. Musik är ett sätt för barn att kommunicera och uttrycka sig på, och musik påverkar barns känslor, språkutveckling och lärande överlag. Musik kan även bidra till trygghet och gemenskap i en barngrupp. Det som de intervjuade tog upp mest av allt detta var hur musik kan påverka både barn och vuxnas känslor. Efter att ha varit tio dagar i Lingelihle och efter att ha bearbetat mina intervjuer känner jag ingen tvekan om att pedagogerna anser att musik har betydelse för barn på många olika sätt och är en viktig del i det pedagogiska arbetet på förskolan. Musik fyller en stor del av dagen på förskolan, de sjunger med barnen både vid planerade samlingar och under andra tillfällen på dagen. Musik ses som något viktigt, pedagog 1 sa att även fast inte hon känner för att sjunga varje dag måste hon sjunga med barnen, för de *behöver* få sjunga. Jag upplever att sång och musik är en viktig del i människornas liv, rektor uttryckte sig så här:

- *I don't now if there are any times or places that you don't need music. In our culture it's music all the time. There are no places I can remember that we don't have to sing, no. We sing in the house in the morning when we wake up. When we wash, maybe one of us will come up with a song and everyone will sing. When we are busy doing our morning work before we go to school we are singing, singing and go out with that song, so its nice.*

Björkvold (2005) skriver om den musiska människan. Jag upplevde de svarta sydafrikanska människorna som jag mötte som mycket musiska. Musiken, rörelsen och människan står varandra nära som en helhet. Sång, musik, rytm och rörelse finns med hela tiden, i vardagen, vid fest, då de arbetar och vid högtider. I Sverige hör det inte till ovanligheten att höra någon säga att den inte kan sjunga eller dansa, det upplevde jag inte alls i Sydafrika. Som pedagog anser jag att det är viktigt att ta tillvara alla de positiva effekter som jag kommit fram till att musik kan tillföra. Det gäller att våga sjunga och röra sig, ha roligt och inte ställa så höga krav

på sig själv. Det är viktigt att se till att barnen får vara musiska, vi vuxna borde lära av barnen och vara som dem istället för att föra över någon känsla till dem som säger att sång och musik tillhör vissa som ”kan”. Jag anser att en viktig uppgift för en pedagog är att se till att barnen aldrig tappar sin naturliga glädje som de har för musiken. Då jag frågade rektor om det var något som hon skulle vilja lära sig mer om angående barn och musik svarade hon att de skulle vara glada om de hade bra instrument för att kunna producera vacker musik. Efter det sa hon något som jag verkligen håller med henne om och som jag anser är en viktig grund om man ska arbeta med musik:

- *But we have no problem to transfer the feeling of the music to the children; they now about music and they feel that the music is in themselves, we have no problems with that.*

Resan till Sydafrika är mitt livs resa, jag fick möjlighet att lära känna, bo och arbeta tillsammans med människor som jag aldrig hade kommit i kontakt med om jag åkt på en vanlig semesterresa till landet. Jag är tacksam för alla de starka upplevelser och möten jag fått under resans gång. Platserna vi besökte under resan till och efter Lingelihle har varit viktiga delar för att lära känna landet och dess kultur och jag har många fina minnen från den delen av resan. Men den stora höjdpunkten på resan, som jag minns allra starkast nu när jag kommit hem är tiden i Lingelihle. Jag fick glädjen att möta många underbara och vänliga människor som lever under helt andra omständigheter än vad jag gör. Dessa människor har mött mig med en öppen hand och en enorm livsglädje och kämparanda som jag aldrig kommer att glömma. Jag tänker på alla underbara barn som jag mötte på förskolan, som tittade på mig med sina stora ögon, som kröp upp i mitt knä och som med stor glädje deltog i allt som vi studenter gjorde med dem. Tiden i Lingelihle har gjort att jag fått upp ögonen för hur bra jag lever i Sverige och vilka resurser vi har i den svenska förskolan. Jag har även sett hur mycket det går att göra i verksamheten på en förskola utan att ha pengar, så länge kreativiteten och viljan finns. Detta kommer jag att bära med mig i mitt kommande yrke som förskollärare. Alla upplevelser och människorna jag mött kommer alltid ha en speciell plats i mitt hjärta och jag glömmet dem aldrig.

Litteraturförteckning

Antal-Lundström, Illona (1996). *Musikens gåva. Hur musik påverkar barns utveckling genom att stimulera inneboende resurser och ge ökad social kompetens*. Uppsala: Konsultförlaget i Uppsala AB

Björkvold, Jon-Roar (2005). *Den musiska människan*. 2 uppl Malmö: Runa förlag.

Granberg, Ann (1994). *Småbarnsrytmik lek och rörelse till musik*. Stockholm: Liber Utbildning AB

Jederlund, Ulf (2002). *Musik och språk. Ett vidgat perspektiv på barns språkutveckling*. Stockholm: Runa förlag.

Johansson, Bo & Svedner Per Olov (2001). *Examensarbetet i lärarutbildningen undersökningsmetoder och språklig utformning*. Uppsala: Kunskapsföretaget

Mannergren, Johanna (2000). *Musik, makt och mångfald – möten med Sydafrika*. Uddevalla: Musikhögskolan

Palm, Sven-Olof (2003). *Vänsamarbete – ett internationellt utbyte, Sverige - Sydafrika*. Arbetsrapport: Karlstads Universitet

Uddén, Berit (2004). *Tanke, visa, språk. Musisk pedagogik med barn*. Lund: Studentlitteratur.

Mats, Uddholm (1993). *Pedagogen och den musikaliska människan. En bok om musik i vardagsarbetet*. Mölndal: Lutfisken AB

Vesterlund, Mallo (2003). *Musikspråka i förskolan*. Stockholm: Runa förlag

Wiklund, Ulla (2001). *Den lydiga kreativiteten om barn, estetik och lärande*. Stockholm: Sveriges Utbildnings radio AB

Bilaga intervjufrågor

What do you think about when you hear the word music?

Do you remember what music meant to you as a child?

Do you have planned music and song activities with the children in preschool? How often and what do they look like?

Are you using music and song in your day to day activities with the children?

Do you have traditions in preschool when you are using song and music?

Are there any occasions when music is a bad instrument to use together with the children in the preschool?

In what different ways do you think that music can have a special meaning for children?

I have read some research about that music can affect a child even before it's born, have you heard about it, and what are your thoughts about that?

Have you in your work seen any indications that music can affect the children's ability to remember and learn things?

Do you think that song and music can affect children's ability to develop their language?

What meaning do you think that music has on children's feelings?

What do you think about music as a way for the children to express and to communicate thru?

Have you noticed that music can create a feeling of fellowship?

Have you experience that song and music has a meaning when children play?